

קורס ACI מס' 8: המוות ועולמות הקיום

מקראה ראשונה: הקדמה לעולם התשוקות ולעולם הצורות

הקטע הבא לקוח מן הספר "אור על הדרך לחופש", ביאור שנכתב על ידי גילויה גנדון דרופ *Gyalwa Gendun Drup*, זק הדלאי לאמה הראשון, לספר "אוצר החוכמה הגבוהה" (אבידהרמה קושה) שנכתב על ידי החכם הבודהיסטי הגדול ווסובנדהו *Vasubandhu* במאה הרביעית לספירה. הפסוקים המקוריים של מאסטר ווסובנדהו אינם מופיעים בביאור המקורי, ושולבו במקומות המתאימים. חלקי הפסוקים הללו ששולבו בתוך הביאור הודגשו על מנת להראות את הקשר ההדוק בין שתי העבודות, וכן הוספו ראשי פרקים לשם בהירות.

།།གསུམ་པ་འཇིག་རྟེན་བསྐྱེད་པའི་གནས་བཤམ་པ་ལ་གཉིས། གང་སྐྱེ་བ་སེམས་
ཅན་གྱི་འཇིག་རྟེན་དང་། གང་དུ་སྐྱེ་བ་སྣོད་གྱི་འཇིག་རྟེན་ནོ། །དང་པོ་ལ་གསུམ།
དབྱེ་བ། ཚེས་གྱི་བྱུང་པར། རང་བཞིན་རྒྱས་པར་བཤམ་པའོ། །དང་པོ་ལ། ཁམས་
གསུམ་དུ་དབྱེ་བ། འགྲོ་བ་ལྔར་དབྱེ་བའོ། །དང་པོ་ནི།

הפרק השלישי של "אוצר החוכמה הגבוהה" נקרא "הצגה של העולם" ודיוננו בו מורכב משני חלקים:

1. הסבר של עולם היצורים החיים - אלו שנולדים
2. הסבר של העולם שבו הם חיים - המקום בו הם נולדים

את ההסבר של עולם היצורים החיים נחלק לשלושה חלקים: קבוצות היצורים, המאפיינים שלהם, והסבר מעמיק של טבעם הבסיסי. החלק הראשון מתאר את חלוקת היצורים לפי שלושת העולמות, ואחר-כך חלוקתם לפי חמשת סוגי לידה.

|དམུལ་བ་ཡི་རྒྱལ་སྤྱད་འགྲོ་དང་།
 |མི་རྣམས་དང་ནི་ལྷ་རྒྱལ་དག
 |འདོད་པའི་ཁམས་ཡིན་དམུལ་བ་དང་།
 |ལྷིང་དབྱེ་བ་ལས་དེ་ནི་ཤྲ།

תושבי הגיהנום, רוחות תאבות,
 חיות, אנשים, וששת סוגי האלים -
 אלו מהווים את עולם התשוקות.
 יש עשרים אם נביא בחשבון
 את מדורי הגיהנום והיבשות השונות.
 [III.1-4]

|ཁམས་གསུམ་པ་ཡི་ཉོན་མོངས་ཅན། |ཞེས་སོགས་གྱིས་ཁམས་གསུམ་གྱི་སློ་ནས་
 |སེམས་སེམས་བྱུང་སོགས་གྱི་དབྱེ་བ་བཤད་ན། |ཁམས་གསུམ་པོ་དེ་གང་ཞེ་ན། |དེ་ནི་
 |འདོད་པ་དང་། |གཞུགས་དང་། |གཞུགས་མེད་གྱི་ཁམས་སོ། |དང་པོ་ནི།

ניתן להתחיל בשאלה הבאה: דובר קודם על "מצבים נגועים בשלושה עולמות". בכך אתה טוען שניתן לחלק את הרוח והמרכיבים המנטאליים, וכן דברים אחרים, לקבוצות שקשורות בשלושת העולמות. מהם שלושת העולמות? שלושת העולמות הם עולם התשוקות, עולם הצורות, והעולם ללא צורה.

נתחיל בדיון על עולם התשוקות.

|དགའ་བ་མེད་པས་ན་དམུལ་བ། |ཕྱིར་མི་ལྷོག་པ་དེར་སོང་བས་སམ་འིན་དུ་སློམ་པས་
 |ན་ཡི་རྒྱལ། |དུད་དེ་འགྲོ་བས་ན་དུད་འགྲོ་རྣམས་དང་། |ཡིད་ཤས་ཆེ་བས་ན་མི་
 |རྣམས་དང་། |བྱིས་ནམ་མཁའ་ལ་ཡོད་པས་ནི་འདོད་ལྷ་རྒྱལ་དག་འདོད་པའི་ཁམས་
 |ཡིན་ནོ།

תושבי הגיהנום נקראים כך כי הם חיים ללא שום דבר טוב, ללא שום נחמה. רוחות תאבות [פְּרַטוּת] נקראות כך כי הן סובלות כול הזמן מצמא וכדומה, ומכיוון שאינן יכולות לשנות מצב זה. חיות¹ נקראות כך כי הן

¹ המילה לחיה בטיבטית משמעותה – "מי שהולך כפוף"

הולכות כפופות. ² אנשים נקראים כך כי תודעתם מפותחת. *ששת סוגי האלים* נקראים כך כי מקום משכנם בשמים. כול אלו מהווים את עולם התשוקות.

ཡང་ན་འདོད་ཁམས་དེ་ལ་རིས་ཉི་ཤར་དབྱེར་ཡོད་དེ། དམུལ་བ་ལ་ཚ་དམུལ་བརྒྱད་
དུ་དབྱེ་བས་ངན་སོང་བ་བཅུ་དང་། མི་ལ་སྤྱིང་བཞིར་དབྱེ་བ་ལས་བདེ་འགྲོའི་གནས་
བཅུ་ལྷམས་སུ་ཡོད་པའི་ཕྱིར་གང་དམུལ་བརྒྱད་དང་ཉི་ཚོ་བ་གང་ས་འོགས་སུ་མི་
འབྲེན་པའི་རྒྱ་མཚན་ཡོད་དེ། དང་པོ་གཙོ་བོ་མ་ཡིན་པ་དང་། གཉིས་པ་ཚོ་དང་
གནས་ལ་སོགས་པ་མ་ངེས་པའི་ཕྱིར་རོ།

את עולם התשוקות נקראים *לעשרים* מחלקות שונות של יצורים. *אם נביא בחשבון* את השוכנים בשמונת הסוגים של *מדורי הגיהנום* החם, נקבל עשרה סוגים שונים של לידות רעות. אם נחלק את בני האדם לפי מקום משכנם בארבע *היבשות השונות*, נקבל עשרה סוגים שונים של לידות טובות. יש סיבה לכך שאיננו כוללים כמחלקה נפרדת את שוכני שמונת סוגי הגיהנום הקר וארבעת סוגי הגיהנום החלקי: שמונת סוגי הגיהנום הקר אינם נחשבים כגיהנום עיקרי (בשל מיעוט יחסי של תושבים), ומשך זמן שהייה בארבעת סוגי הגיהנום החלקי משתנה מאוד בין תושביהם השונים.

མའི་དངོས་གཞི་ལས་འདོད་ཁམས་དེ་ལ་སུམ་ཅུ་སོ་དྲུག་བཤད་དེ། དུད་འགྲོ་གནས་
མ་ངེས་པས་མ་བགངས་ཤིང་། ཚ་དམུལ་བརྒྱད། གང་དམུལ་བརྒྱད། ཡི་དྲགས།
ལྷ་མ་ཡིན་ཏེ་བཙོ་བརྒྱད། མི་ལ་སྤྱིང་བཅུ་གཉིས་ཀྱི་མི། འདོད་ལྷ་དྲུག་ལྷམས་སུ་བྱེ་
བས་སོ།

"החלוקה המעשית" מחלק את עולם התשוקות ל*שלושים ושש* מחלקות. בחלוקה זו לא מופיעות החיות, היות ומיקומן אינו מוגדר. השאר הם תושבי שמונת סוגי הגיהנום החם, תושבי שמונת סוגי הגיהנום הקר, רוחות תאבות, חצאי אלים - עד כאן סך הכל 18 – ובנוסף בני אדם תושבי 12 היבשות³, וששה סוגים של אלים של עולם התשוקות.

འདུལ་བ་སོགས་གནས་དང་བཅས་པ་ལྷམས་ཚོས་ཅན། འདོད་པའི་ཁམས་ཡིན་ཏེ།
མི་དགོ་བ་ཡིན་པའི་ཉོན་མོངས་རྒྱས་སུ་རུང་བའི་ཁམས་ཡིན་པའི་ཕྱིར། འོ་ན་སྤུལ་
སེམས་འདོད་ཆགས་དང་བྲལ་བའི་གང་ཟག་ལ་ཡོད་པས་ཇི་ལྟར་དེ་རྒྱས་པར་འགྱུར་
ཞེ་ན།

² המילה המתאימה בטיבית – Sem Chen משמעותה המילולית היא – בעלי תודעה.
³ ארבע היבשות ושמונה תת היבשות

הבה נדון ביצורי הגיהנום והאחרים, יחד עם מיקומם והשאר. הם מהווים את עולם התשוקות, מכיוון שהם עולם של יצורים שעלולים לפתח נגעים רוחניים שאינם טהורים. יכול מישוהו לבוא ולשאול:

מה לגבי מצב התודעה שמסוגל לייצר דמות מופע? האם אין זה מצב תודעה ששיך למי שהוא חופשי מתשוקות? כיצד יכולים נגעים רוחניים להתפתח מכך?

གཞན་དེ་ཡིན་པར་ཐོས་ནས་འདོད་ཆགས་སྐྱེ་ཞིང་། བདག་ཉིད་ཀྱང་དེ་ལས་ཉམས་པ་
བྱན་ནས་འདོད་ཆགས་སྐྱེ་བའམ། ཡང་ན་སྐྱུ་ལ་པ་ཡིན་འཕྲོག་པ་མཐོང་ནས་འདི་འདྲ་
བའི་སྐྱུ་ལ་སེམས་ནི་བཟང་ངོ་སྟེ་དུ་འདོད་ཆགས་སྐྱེ་བའི་ཕྱིར། ཡང་ན་དངོས་སུ་མི་
རྒྱས་ཀྱང་རྒྱས་སུ་རུང་བ་ཉིད་ཡིན་ཏེ། འདོད་པའི་བྱི་རོ་དེས་སྐྱུ་ལ་པའི་ཕྱིར།

[תשובה:] מישוהו אחר ששומע שלאדם זה יש יכולת כזאת, עלול לפתח תשוקה לתודעה מעין זו. אותו אדם עצמו עלול לחשוש פן יאבד יכולת זו, ולפתח תשוקה כלפיה. עוד מישוהו שמבחין בדמות המופע הקסומה, עשוי לחשוב לעצמו עד כמה נפלא הוא מצב התודעה שמאחוריה, ולהתחיל לחשוק בה. אפילו אם שום נגע רוחני לא יפותח ישירות בתודעתו של מישוהו בהקשר לתודעה הזאת, עדיין היא "אובייקט שבו עלול להתפתח נגע רוחני", כיוון שהיא יוצרת תחושות של עולם התשוקות כמו ריחות, טעמים וכו'.

ཅིའི་ཕྱིར་འདོད་ཁམས་ཞེས་བྱ་ཞེ་ན། འདོད་པ་དང་ལྷན་པའི་ཁམས་ཡིན་པས་ན་དེ་
སྐད་ཅེས་བྱའོ། །འདོད་པ་དེ་གང་ཞེ་ན། འབྲིག་པ་དང་ཁམ་ཟས་དོན་གཉེན་གྱི་སྲིད་
པ་ལ་བྱའོ།

יכול מישוהו לבוא ולשאול מדוע נקרא "עולם התשוקות" כפי שהוא נקרא. הסיבה היא שזהו עולם מלא תשוקות. ומהי תשוקה? השתוקקות להשיג סיפוק מיני או מזון.

2
עולם הצורות

།གོང་མའི་གནས་དག་བཅུ་བདུན་ནི།
།གཟུགས་ཁམས་ཡིན་དེར་སོ་སོ་ཡི།
།བསམ་གཏན་ས་ནི་གསུམ་པ་ཡིན།
།བཞི་པ་ས་ནི་བརྒྱད་པ་ཡིན།

שבע עשרה הרמות שמעל לזה
מהוות פירוט של עולם הצורות.

יש שלוש רמות בכל רמה של ריכוז,
ושמונה שש ייכות לרמה הרביעית.
[III.5-8]

། འདོད་ཁམས་ལས་གོང་མའི་གནས་དག་བཅུ་བདུན་དག་ནི་ཚོས་ཅན། གཞུགས་
ཁམས་ཡིན་ཏེ། འདོད་པ་ལས་འདས་ཤིང་རང་སའི་ཉོན་མོངས་རྒྱས་རུང་གང་ཞིག
། གཞུགས་མཚན་ཏུ་གྱུར་པའི་ཁམས་ཡིན་པའི་ཕྱིར།

נתייחס כעת לשבע עשרה הרמות שמעל לזה – מעל לעולם התשוקות. זהו עולם הצורות, בראש ובראשונה
היות והוא נמצא מעל לרמת עולם התשוקות ויכול להוביל להתפתחות הנגעים הרוחניים שמיוחדים לו. שנית,
זהו עולם בו הצורות מגיעות לשיאן.

གཞུགས་ཁམས་དེ་ལ་བཅུ་བདུན་ཡོད་དེ། གཞུགས་ཁམས་དེར་སྐྱེ་བའི་སོ་སའི་རྒྱ་
བསམ་གཏན་དང་པོ་གསུམ་གྱི་ས་ནི་གསུམ་གསུམ་པ་ཡིན་ལ། བསམ་གཏན་བཞི་
པའི་ས་ནི་བརྒྱད་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཏེ།

לעולם הצורות יש שבע עשרה רמות בכך שיש שלוש רמות בכל רמה של ריכוז מבין שלוש הרמות
הראשונות, הפועלות כגורמים ללידה ברמה המתאימה – כלומר, בעולם הצורות. ושמונה רמות שש ייכות
לרמה הרביעית והסופית של הריכוז. ההתאמה היא כלהלן.

རྒྱ་སྐྱོམས་འཇུག་གི་བསམ་གཏན་དང་པོ་རྒྱུང་འབྱིང་ཆེན་པོ་གསུམ་བསྐྱོམས་པ་ལས།
ཚངས་རིས། ཚངས་པ་མདུན་ན་འདོན། ཚངས་ཆེན་གསུམ་དུ་རིས་བཞིན་དུ་སྐྱེ།

ניתן לתרגל שלוש רמות שונות של ה"מדיטציה של סיבה"⁴ שקשורות לרמת הריכוז הראשונה: הרמה הפחותה,
הרמה הבינונית והרמה הגבוהה. שלוש רמות מדיטציה אלה גורמות ללידה, בהתאמה, ברמות המכונות "המחלקה
של ברהמה"⁵, "המחלקה המובילה של ברהמה", "המחלקה של ברהמה הגדול (מהה-ברהמה)".

གཉིས་པ་དེ་ལྟར་བསྐྱོམས་པ་ལས་འོད་རླངས་། ཚད་མིན་འོད། འོད་གསལ་གསུམ་དུ་
རིས་བཞིན་དུ་སྐྱེ། གསུམ་པ་དེ་ལྟར་བསྐྱོམས་པ་ལས་དགོ་རླངས་། ཚད་མིན་དགོ
། དགོ་རྒྱས་གསུམ་དུ་རིས་བཞིན་སྐྱེ་བའི་ཕྱིར་དང་།

⁴ כלומר – שהיא מהווה סיבה ללידה ברמה המתאימה בעולם הצורה.
⁵ התרגום המילולי של ברהמה לטיבטית פירושו "הטהור"

מדיטציה באותן שלוש דרגות של ריכוז (פחותה, בינונית, וגבוהה), המתייחסת לרמת הריכוז השנייה, תוביל בהתאמה ללידות ברמות המכונות: "אור מועט", "אור אינסופי" ו- "אור צלול". מדיטציה באותן דרגות ריכוז המתייחסת לרמת הריכוז השלישית, תוביל בהתאמה ללידות ברמות המכונות: "חסד מועט", "חסד אינסופי", "חסד חובק-כל".

སོ་སྐྱིས་བསམ་གཏན་བཞི་པ་ཟག་བཅས་དེ་ལྟར་བསྐྱོམས་པ་ལས། སྒྲིན་མེད།
 བསོད་ནམས་སྐྱིས། འབྲས་བུ་ཆེ་བ་གསུམ་དུ་སྐྱེ། འཕགས་པས་བསམ་གཏན་བཞི་
 པ་ཚུང་དུ་གསུམ་སྟེལ། འབྲིང་དུ་གསུམ་སྟེལ། ཆེན་པོ་དགུ་སྟེལ། འིན་དུ་ཆེན་པོ་བཅུ་
 གཉིས་སྟེལ། ཆེས་འིན་དུ་ཆེན་པོ་བཅོ་ལྔ་སྟེལ་བསྐྱོམས་པ་ལས། གནས་གཙང་མ་
 ལྟར་རིམ་བཞིན་སྐྱེ་བའི་ཕྱིར།

מדיטציה על החלקים הלא טהורים של רמת הריכוז הרביעית, על ידי בני אנוש רגילים, תוביל אותם ללידה באחד משלושת השלבים: "ללא ענן", "לידה של חסד" ו"התוצאה הגדולה". כאשר אריות⁶ מודטים על חמשת השלבים של רמת הריכוז הרביעית, הם נולדים בהתאמה במה שמכונה "חמשת המקומות הטהורים": חמשת המצבים שגורמים לכך נקראים "הפחות" (שלוש פרישות), "הבינוני" (שש פרישות), "הגדול" (תשע פרישות), "העצום" (שתים עשרה פרישות), ו-"העצום ביותר" (חמש עשרה פרישות).⁷

ཅིའི་ཕྱིར་གཞུགས་ཁམས་ཞེས་བྱ་ཞེ་ན། ཡོན་ཏན་གཞུགས་ཀྱིས་རབ་དུ་སྐྱེ་བའི་
 ཁམས་ཡིན་པས་ན་དེ་སྐད་ཅེས་བྱའོ། །ཉི་འོག་པ་ན་རེ། ཚངས་ཆེན་དེ་ཚངས་པ་
 མདུན་ན་འདོན་ལས་ཆེ་དང་ལྷས་དང་ཚོར་བ་དང་རྣམ་པར་རྟོག་པ་ཐ་དད་པའི་ཕྱིར།
 གཞུགས་ཁམས་གནས་རིམ་བཅུ་བདུན་ཡིན་ནོ་ཟེར།

מדוע קיבל עולם הצורות שם זה? בגלל היופי המיוחד שמאפיין את הצורות בעולם זה. קבוצת המפרטים שנקראת "מתחת לשמש" טוענת שיש שבע עשר מקומות שונים בעולם הצורות, מכיוון שלא שידוע כ"ט הור הגדול"⁸ יש משך חיים, רגשות, והמשגות שהם נפרדים לגמרי מאלו של היצורים שיושבים לפניו ומדקלמים מתוך ספרי הדת שלהם.

⁶ אנשים שראו ריקות ישירות

⁸ Mahabrahma

ཁ་ཆེ་བ་ན་རེ། ཚངས་ཆེན་དེ་ཚངས་པ་མདུན་ན་འདོན་ལས་བང་རིས་གྱི་ཚུལ་དུ་ཅུང་
 ཟད་འཕགས་པ་ཡིན་གྱི་གནས་གཞན་ལོགས་པ་མེད་པས། གཞུགས་ཁམས་གནས་
 རིས་བཅུ་དྲུག་ཡིན་ནོ་ཞེས་ཟེར། ལྷོ་བ་དཔོན་འཕགས་པ་ལྟར་ན་ལོག་མིན་སྐྱབ་པོ་
 བཀོད་པ་དང་བཅས་པས། གཞུགས་ཁམས་གནས་རིས་བཅོ་བརྒྱད་ཡིན་ཞེས་གསུང་
 རོ།

לעומתם, המפרטים מקשמיר טוענים שיש רק ששה עשר מקומות שונים בעולם הצורות, כיון ש"הטהור הגדול" יושב על כס מורם רק במעט בראשם של היצורים שיושבים לפניו ומדקלמים מספרי הדת שלהם, ואין זה מקום נפרד. כמו כן, אריה אסנגה אמר שיש שמונה עשר מקומות שונים בעולם הצורות, כיון שהוא כולל רמה שנקראת "שאין למעלה ממנו"⁹, שגם הוא גן עדן.

(המשך יבוא)